

Област Търговище

▶ Население (2015)	115 816
▶ Територия (кв.км)	2558,5
▶ Брой на населените места	199
▶ Дял на населението в градовете (%)	53,7

Общ преглед

Нарастването на БВП и неговата стойност на човек от населението в областта продължават да изостават в сравнение с тенденциите в страната. Икономическата активност на населението продължава също да намалява и през 2015 г. Търговище е областта и с най-ниска активност на пазара на труда. Всички те предопределят и сравнително ниския стандарт на живот в областта. Търговище е сред областите с ниска бизнес активност, сравнително малко инвестиции и относително слабо усвояване на европейски средства. Нивото на местните данъци и такси в областта като цяло е по-ниско от средното за страната. Покритието от кадастралната карта в

областта е ограничено, а прозрачността на местната администрация е оценена по-ниско от средното ниво за страната. Почти половината от населението на областта живее в селата, а съотношението между възрастните над 65 години и децата се влошава бързо. В категорията здравеопазване най-сериозен в областта е проблемът с недостига на лекари. Натовареността на наказателните съдии в област Търговище остава най-ниската в страната, което в известна степен се дължи на ниската регистрирана престъпност. Търговище е и областта с най-висок дял на разкритите престъпления.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Слабо Незадоволително Средно Добро Много добро

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●

Доходи и условия на живот ●●●

След четири години на непрекъснат ръст през 2014 г. БВП в област Търговище намалява с близо 4%. БВП на човек от населението в областта също се свива и през 2014 г. е 7113 лв./човек, или значително по-ниско от средното ниво за страната (11 574 лв./човек). Въпреки намаляването на БВП заплатите в областта продължават да растат и през 2014 г. ръстът им спрямо 2009 г. изпреварва средния за страната. Все пак нивото на заплащане остава с около 30% под средното за страната.

Доходите на домакинствата също нарастват. През 2015 г. Търговище е областта с най-висок ръст на средногодишния доход на лице от домакинството спрямо 2009 г. – 65% при 34% за страната. Въпреки това доходите остават по-ниски от средните за страната (3910 лв./човек при 4953 лв./човек за страната), а работната заплата формира под половината от брутният общ доход – 49% при 57% за страната.

Ниските доходи предопределят и сравнително високия дял на бедните спрямо линията на бедност за страната – 29,7% в областта при 21,8% за страната през 2013 г.

Пазар на труда ●

Безработицата в областта продължава да пада с бързи темпове и през 2015 г., като вече минава под средния коефициент за страната. През 2015 г. коефициентът на безработица достига 8,8% спрямо 9,1% на национално ниво. В същото време заетостта през 2015 г. остава втората най-ниска в страната (след Силистра) на ниво малко над 51%. Това означава, че голяма част от бившите безработни не намират работа, а просто напускат работната сила. Икономическата активност в областта продължава да намалява за четвърта поредна година и през 2015 г. Търговище е областта с най-ниска активност на работната сила в страната – 56,7% при 69,3% за страната. Ниската заетост и икономическа активност може да се обяснят отчасти и с влошената образователна структура на населението. През 2015 г. делът на населението на възраст между 25 и 64 години с висше образование в област Търговище намалява и вече е най-нисък в страната – 15,0% при 27,5% за страната. Същевременно Търговище е сред областите с най-висок дял на населението с ниска квалификация, ако се съди от дела на тези с основно и по-ниско образование – 35,7% при 18,1% за страната през 2015 г.

Инвестиции ●

Търговище е сред областите с най-нисък брой на нефинансовите предприятия спрямо населението – 32 на 1000 души, което показва ограничена инвестиционна и предприемаческа активност и през 2014 г. Разходите за придобиването на ДМА също остават сравнително ниски и дори намаляват спрямо 2013 г., а ЧПИ към края на 2014 г. са близо двойно под средните за страната спрямо населението.

Търговище е сред петте области с най-малко изплатени суми на общините като бенефициенти по оперативните програми на човек от населението към 31 май 2016 г. Най-малко европейски средства на човек е усвоила община Антоново, а най-много – община Попово.

Инфраструктура ●

Въпреки че гъстотата на пътната мрежа в областта е по-висока от средната за страната, делът на първокласните пътища е по-нисък. Качеството на пътната настилка намалява и през 2015 г., но се задържа над средните за страната стойности.

През 2015 г. е отчетено и намаление на достъпа и използването на интернет в областта. Това превръща Търговище във втората област с най-малък дял на домакинствата с достъп до интернет (33,8% при 59,1% за страната) и областта с най-нисък дял на лицата между 16 и 74 години, използвали интернет през последната една година (22,2% при 60,3% за страната).

Данъци и такси ●●●●

През 2016 г. община Опака повишава ставката за всичките разглеждани данъци и такси, а община Антоново – за четирите. В останалите общини няма промени.

Нивото на местните данъци и такси в област Търговище като цяло е по-ниско от средното за страната и през 2016 г. От изследваните местни ставки единственото изключение е при данъка върху превозните средства, където осредненото ниво на общините в Търговище е малко по-високо.

Най-голямата разлика между местните данъци в Търговище и средните за страната ставки се наблюдава при патентния данък за търговия на дребно, като най-висока ставка поддържат общините Търговище и Омуртаг, а най-ниска – Опака и Попово.

Администрация ●●●

Самооценката на общините от област Търговище за развитието на електронното правителство остава по-висока от средната за страната и се повишава през 2016 г. В същото време оценката им за предоставянето на услуги на „едно гише“ намалява и през 2016 г. е значително под средното ниво за страната.

Покритието на територията от кадастралната карта не се разширява и през 2015 г. за седма поредна година остава 6,0% при 19,8% за страната. Общините Опака и Антоново остават с 0% покритие.

Прозрачността на местната администрация също е оценена от Фондация „ПДИ“ под средната за страната – 50,9% при 54,2% за страната през 2016 г. В областта най-висока е оценката на община Търговище (58,2%), а най-ниска – на община Опака (24,6%).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●

Демография ●●●

Сравнително ниският естествен прираст и високата интензивност на изселване сред населението от областта продължават да влошават демографския облик на област Търговище. През последното десетилетие коефициентът на възрастова зависимост като отношение на лицата на 65 и повече години към децата (0–14 години) нараства по-бързо от средния за страната ръст и достига 140,1%, но продължава да е под средния за страната (146,4%).

Област Търговище продължава да е сред областите с най-малък дял на градското население и най-ниска гъстота на населението. През 2015 г. 53,7% живеят в градовете на областта при 73,1% за страната.

Образование ●●

Търговище е една от петте области, в които няма висши учебни заведения, а училищното образование страда от редица слабости. Коефициентът на записване на населението в V–VIII клас в областта намалява бързо и през 2015 г. достига 77,5% при 78,3% за страната. Делът на отпадналите ученици от основното и средното образование се повишава до 4,9% през 2014 г., което е втората най-висока стойност в страната и е значително повече от средното ниво за страната (2,8%). В същото време обаче второгодниците в областта намаляват до 0,8% и вече са под средното за страната равнище (1,0%) през 2015 г.

Средният успех от матурите по БЕЛ през 2016 г. в област Търговище е „добър“ 3,98 (от „добър“ 4,06 през 2015 г.) при „добър“ 4,17 за страната.

Здравеопазване ●●

В категорията здравеопазване най-остър в областта е проблемът с недостига на лекари. Търговище е на трето място сред 28-те области с най-малко общопрактикуващи лекари спрямо броя на населението. През 2015 г. на един общопрактикуващ лекар се падат 2227 души от населението при 1619 души за страната. На един лекар от водеща специалност пък се падат 738 души в Търговище при 544 души на специалист за страната.

Делът на здравноосигурените лица се повишава до 88,2%, но остава малко под средното за страната ниво през 2015 г. Броят на леглата и постъпилите болни в болниците в областта спрямо населението са съизмерими със средните стойности за страната и през 2015 г.

Сигурност и правосъдие ●●●●●

Натовареността на наказателните съдии в Окръжния съд в Търговище остава най-ниската в страната. През 2015 г. тя намалява до 3,3 дела на съдия на месец при 8,3 за страната. Това може да се обясни с ниската престъпност – и през 2015 г. Търговище остава сред областите с най-малко регистрирани престъпления срещу личността и собствеността спрямо населението (8,8 на 1000 души при 13,6 на 1000 души за страната). Ниската натовареност на съдиите стои и зад относително бързото приключване на делата. През 2015 г. 92,0% от делата в областта приключват в 3-месечен срок (при 88,1% за страната), а 8,1% от делата са висящи (при 9,4% за страната). През 2015 г. Търговище става и областта с най-висок дял на разкритите престъпления от регистрираните през годината – 63,2% при 39,2% за страната.

Околна среда ●●●

В областта все още сравнително малко хора имат достъп до канализация и са свързани с ПСОВ, което е типично за областите с ниска урбанизация и гъстота на населението. През 2014 г. 56,4% от населението на област Търговище живеят в селища с обществена канализация при 74,9% за страната, а 44,1% (без промяна от предходните три години) имат достъп до канализация, свързана с пречиствателни станции, при 56,8% за страната.

Емисиите на въглероден диоксид в атмосферата се задържат на тройно по-ниско ниво от средното за страната и през 2014 г. – 104,5 т./кв.км при 314,5 т./кв.км за страната.

Образуваните битови отпадъци също остават по-малко от тези в другите области. През 2014 г. битовите отпадъци в област Търговище са 387 кг/човек годишно при 442 кг/човек за страната.

Култура ●●●

Посещенията в библиотеките в област Търговище остават значително повече от средните за страната и през 2015 г. – 755 на 1000 души от населението при 583 на 1000 души за страната. Повече посещения са отчетени и в театрите в областта – 434 при 302 на 1000 души за страната.

Около 3 пъти по-малко от средните за страната остават посещенията на кината и музеите в областта, въпреки че статистиката отчита немалък ръст и в двата показателя през 2015 г. Посещенията в кината в областта достигат 259 на 1000 души, а посещенията в музеите в Търговище – 223 на 1000 души.

Ключови показатели за област Търговище

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	5786	6675	7075	7310	7113	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	2354	2695	2924	3025	3546	3910
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	5620	5913	6556	7195	7465	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	44,6	35,3	39,4	29,7	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	63,4	65,7	63,9	57,9	57,8	56,7
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	55,7	57,6	53,9	48,7	51,2	51,6
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	11,7	12,4	15,6	15,7	11,4	8,8
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	13,1	15,2	17,9	16,7	17,3	15,0
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	31	31	31	32	32	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	911	1299	2165	2700	2056	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	1405	1607	1562	1784	1712	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	20,2	24,3	38,3	29,4	41,8	33,8
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	55,0	54,2	58,0	52,0	47,0	42,5
Покритие на кадастъра (%)	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	-4,9	-5,7	-6,0	-5,8	-6,7	-7,0
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	-9,5	-3,7	-3,1	-3,2	-4,4	-3,5
Среден успех от матурите по БЕЛ	3,9	4,0	4,0	4,1	4,0	4,1
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	11,2	8,7	7,6	4,5	6,9	4,4
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	83,5	86,0	84,3	82,2	81,6	77,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	83,8	87,9	86,9	85,8	86,9	88,2
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	219	235	242	257	251	244
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	13,3	10,3	9,6	10,0	9,1	8,8
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	66,9	69,2	70,5	63,0	64,0	63,2
Дял на висшите наказателни дела (%)	8,1	6,1	8,7	9,6	10,3	8,1
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	12,0	44,1	44,1	44,1	44,1	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	69,4	69,4	88,7	92,5	104,5	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	26	26	25	36	9	259
Посещения в театрите на 1000 души от населението	246	364	373	480	506	434